

სანედლეულო ბაზისა და სანედლეულო რესურსების გამოყენების გაუმჯობესების ძირითადი მიმართულებები კვების მრეწველობის სანარმოებში

კვების მრეწველობის სანარმოები გადაამუშვებენ რა დიდი რაოდენობის სასოფლო-სამეურნეო ნედლეულს, მათი რაციონალური გამოყენება სანედლეულო ბაზის სრულყოფისა და გაზრდის უმნიშვნელოვანესი ფაქტორია.

კვების მრეწველობის ყველა დარგის სანარმოთა სანედლეულო ბაზას წარმოადგენს სოფლის მეურნეობა - აგრობიზნესის შემადგენელი ნაწილი, საქართველოს ეკონომიკის ერთ-ერთი ძირითადი დარგი.

ცნობილია, რომ სასოფლო-სამეურნეო ნედლეულს აქვს რიგი თავისებურებანი, რომლებიც მნიშვნელოვნად მოქმედებენ კვების მრეწველობის დარგების ეკონომიკასა და ორგანიზაციაზე. იგი მეტად ძვირადღირებული, შრომატევადი, ნაკლებტრანსპორტაბელურია. აღდგენადი და რიგ შემთხვევებში ურთიერთშემცველიც, რაც განსაზღვრავს სანარმოთა რაციონალური განლაგების აუცილებლობას, სანარმოთა ეფექტიანი კომბინირების საფუძველზე, მომიჯნავე დარგებთან ინტეგრაცია და სანედლეულო რესურსების ეკონომიას, გადამამუშავებელ სანარმოთა სანედლეულო ზონების ორგანიზაციის გაუმჯობესებას სანარმოების სპეციალიზაციისა და კონცენტრაციის შედეგად, ნედლეულის მიმწოდებელთა მაქსიმალურად დაახლოება დამამზადებელ პუნქტებთან - ნედლეულის ეკონომიის მნიშვნელოვანი ფაქტორია, რადგანაც საშუალებას იძლევა შემცირდეს ნაკლებტრანსპორტაბელური ნედლეულის გადატანის მანძილი, გამოყენებულ იქნეს სასოფლო-სამეურნეო ნედლეულის განაწილების შედარებით სრულყოფილი და თანამედროვე მეთოდები, რაც აისახება მის ხარისხსა და დანაკარგების შემცირებაში.

სასოფლო-სამეურნეო ნედლეულის არათანაბარი მიწოდება აისახება კვების მრეწველობის სანარმოთა მუშაობის მაჩვენებლებზე: სანარმოო ფონდების არარაციონალური გამოყენება, ჭარბი სამუშაო ძალის არსებობა, შრომის ნაყოფიერების შემცირება, კაპიტალდაბანდების ზრდა. მკაცრად გამოხატული სანარმოების სეზონურობა განაპირობებს დამატებითი სანარმოო სიმძლავრეების, სასაწყობო შენობების, ნედლეულისა და მზა პროდუქციისთვის სამაცივრე სიმძლავრეების შექმნის აუცილებლობას. რაც აისახება გამოშვებული საბოლოო პროდუქციის ფასის ზრდაში.

დიდი ხნის განმავლობაში საქართველოში სოფლის მეურნეობა და კვების მრეწველობა ვითარდებოდა საკმაოდ ეფექტიანად, რამდენადაც გარკვეულ პერიოდამდე შრომის დანაწილების და დარგობრივი სპეციალიზაციის უპირატესობები უზრუნველყოფდნენ სასოფლო-სამეურნეო ნედლეულის და საკვბი

პროდუქტების სანარმოების მაღალ ტემპებს.

აღსანიშნავია, რომ დროთა განმავლობაში შექმნილი იყო ობიექტური წინამძღვრები იმავე მოცულობის პროდუქციის მისაღებად სანარმოების დაბალი დანახარჯების პირობებში,

რის შედეგადაც მოხდა ინტეგრაციის ამ დარგებისა და ტერიტორიულად ურთიერთდაკავშირებული ყველა სანარმოების ერთიან აგრობიზნესში გაერთიანება. აგრობიზნესის შექმნის მთავარი მიზანი იმაში მდგომარეობს, რომ მინიმუმამდე იქნეს დაყვანილი დანაკარგები ტექნოლოგიური ჯაჭვის ყველა რგოლში - მოყვანა, მოსავლის აღება, შენახვა, ტრანსპორტირება, გადამამუშავება, რეალიზაცია. აგრეთვე აგრობიზნესის ყველა დარგის, როგორც ეროვნული მეურნეობის ერთიანი კომპლექსის შემადგენელი ნაწილის განვითარება საბოლოო მომხმარებლისთვის კოორდინაციისა და მიზანმიმართულების მიზნით.

ნედლეულისა და მასალების რაციონალური გამოყენება - სანარმოების დანახარჯების, სარეალიზაციო ფასის შემცირებისა და სამამულო პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის ამაღლების საფუძველია მთლიანობაში, რაშიც გამოიხატება მათი რაციონალური და ეფექტიანი გამოყენების სახალხო-სამეურნეო მნიშვნელობა. ნედლეულისა და მატერიალური რესურ-

რსების ეფექტიანი გამოყენების მხრივ საქართველო მნიშვნელოვნად ჩამორჩება ეკონომიურად განვითარებულ ქვეყნებს, რაც მდგომარეობს სამამულო პროდუქციის წარმოების მაღალი ფასით და მათი დაბალი კონკურენტუნარიანობით.

კვების საწარმოთა თვითღირებულებაში ნედლეულისა და მასალების დანახარჯებში მაღალი ხვედრითი წონის გამო მათი ნებისმიერი ეკონომია უზრუნველყოფს სასასქონლო პროდუქციის თვითღირებულების შემცირებას. გამოშვებული პროდუქციის მაღალი მოცულობის დროსაც კვების მრეწველობის საწარმოებში ნედლეულის მცირე ეკონომიაც კი იძლევა შესამჩნევ შედეგებს, ხოლო წარმოების მასშტაბების გაზრდით და მომავალში მათი დინამიური განვითარებით ნედლეულისა და მასალების ეკონომიის თითოეული პროცენტის მნიშვნელობა ადეკვატურად გაიზრდება.

კვების მრეწველობის დარგებში, რომლებიც დაკავშირებული არიან წარმოების პროცესებში ნედლეულისგან სასარგებლო პროდუქციის გამოყოფასთან, აუცილებელია გაიზარდოს პროდუქციის გამოსავალი მზა პროდუქციის მაქსიმალური რაოდენობით მიღების ხარჯზე. (მაგ.: მცენარელი ზეთი მზესუმზირისგან, სახამებელი კარტოფილისგან და ა. შ.) ამავდროულად შემცირდეს დუღილის პროცესში მიღებული დანახარჯები. (სპირტი კარტოფილისგან, ღვინომასალები - ყურძნისგან, წვენი - ნაყოფებისა და კენკრისგან და ა. შ.)

ნედლეულის გამოყენების ეფექტიანობის ამაღლების დიდი რეზერვები არის ნედლეულის კომპლექსური გამოყენების მიმართულებებში, რომლებიც საშუალებას იძლევა არა მარტო გაფართოვდეს ასორტიმენტი,

არამედ გაიზარდოს გამოშვებული პროდუქციის მოცულობა, შემცირდეს თვითღირებულება და გაიზარდოს რენტაბელობა. ნედლეულის მეორადი რესურსების გამოყენება კომბინირების გზით ადგილზე ან სპეციალიზირებულ საწარმოებში, საშუალებას მოგვცემს გავზარდოთ კვების მრეწველობის საწარმოთა სანედლეულო ბაზა.

სეზონური ფაქტორების შემცირებისა და კვების მრეწველობის დარგების საწარმოთა თანაბარი დატვირთვის უზრუნველსაყოფად შესაძლებელია შემდეგი მიმართულებები:

- დამნიფების ვადისა და სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის სამრეწველო გადამუშავების ვადის შეცვლა;
- მაღლფუჭადი ნედლეულის შენახვის პირობებისა და მეთოდების სრულყოფა;
- წარმოებაში სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა ისეთი ჯიშების ფართო დანერგვა, რომლებსაც დამნიფების სხვადასხვა ვადები ახასიათებს;
- არასეზონურ პერიოდში წარმოების სპეციალიზაციის დაცვით გამომუშავებული პროდუქციის ასორტიმენტის გაფართოვება;
- მონათესავე საწარმოებისა და წარმოების რაციონალური კომბინირება წარმოების მეორადი პროდუქციისა და ძირითადი ნედლეულის კომპლექსური გადამუშავების ბაზაზე;

კვების მრეწველობის დარგების საწარმოთა სანედლეულო ბაზის სრულყოფა მჭიდროდაა დაკავშირებული აგრობიზნესის განვითარებასთან, პირველყოვლი-სა კი სოფლის მეურნეობასთან.

სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის და ნედლეულის წარმოების მოცულობის გადიდებისთვის საჭიროა გამოყენებულ იქნეს შემდეგი ღონისძიებები:

სოფლის მეურნეობის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის განვითარება;

მნიშვნელოვანი (წამყვანი) სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა წარმოების ტექნოლოგიის სრულყოფა;

სოფლის მეურნეობის წარმოების ენერგოტევადობის შემცირება;

სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციასა და სამრეწველო პროდუქციაზე ფასების დისპარიტეტის შემცირება;

ინვესტირებისთვის ხელსაყრელი პირობების შექმნა, სეზონური წარმოებისა და ნედლეულის სეზონური დამზადებისთვის შეღავათიანი დაკრედიტება;

კვების მრეწველობის დარგთა სანედლეულო ბაზის გაუმჯობესების მნიშვნელოვანი მიმართულებაა სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსავლიანობის ამაღლება, რომლის მიხედვითაც საქართველო მნიშვნელოვნად ჩამორჩება მსოფლიოს ეკონომიკურად განვითარებულ ქვეყნებს. ერთ სულ მოსახლეზე სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებით საქართველოს ძალზედ დაბალი მაჩვენებელი აქვს, რაც თავის მხრივ ნეგატიურ გავლენას ახდენს ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოებაზე. სასოფლო-სამეურნეო სავარგულები გამოიყენება არაპროდუქტიულად, ხოლო მოსავალი საქართველოს კლიმატური თავისებურებებიდან გამომდინარე შედარებით დაბალია.

მოსავლიანობის გადიდებისა და სასოფლო-სამეურნეო ნედლეულის ხარისხის გაუმჯობესებასთან ერთად დიდი მნიშვნელობა აქვს მის დაზოგვას წარმოების,

შენახვისა და გადამუშავების ყველა ეტაპზე, რაც ხელს შეუწყობს ერთი ჰექტარი მიწიდან საბოლოო პროდუქტის გამოსავალს.

ამრიგად, კვების მრეწველობის სანარმოთა სანედლეულო ბაზის გაფართოების ძირითადი მიმართულებებია - წარმოების ინტენსიფიკაცია, მოსავლიანობის ამაღლება, სასოფლო-სამეურნეო ნედლეულის ტექნოლოგიური ხარისხის ამაღლება;

სახელმწიფო დონეზე აგრობიზნესის დარგების და კერძოდ სოფლის მეურნეობის ეფექტიანი ფუნქციონირების გაუმჯობესების მიზნით შესაძლებელია შემდეგი ღონისძიებების გატარება:

სანარმოთა და დარგთა ფინანსური გაჯანსაღების გატარება და დავალიანებათა რესტრუქტურულიზაცია;

საბაზრო პირობებიდან გამომდინარე დაზღვევის სისტემის აღდგენა;

აგრარული სექტორის მიზნობრივი დაფინანსების უზრუნველყოფისთვის სახელმწიფო საკრედიტო რესურსების მობილიზაცია;

სანარმოებში ინვესტიციების მოზიდვისთვის ხელსაყრელი პირობების შექმნა, აუცილებელი სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის სალიზინგო სისტემის გაფართოება.

თ. ლაჭყვიანი,
ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი
ხ. მურვანიძე,
ს.ტ.უ-ს დოქტორანტი
გ. ლოხიშვილი,
კავკასიის საერთაშორისო
უნივერსიტეტის მაგისტრანტი

გამოყენებული ლიტერატურა:

- 1. მოლაშხია. ი.** - „საქართველოს კვების მრეწველობის სანარმოო პოტენციალი“ - შ.პ.ს. „ანი“. თბილისი. 2007 -
- 2. თ. კუნჭულია; თ. მჭედლიშვილი** - „სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოებისა და გადამუშავების დარგობრივი სტრატეგიის შესახებ“ - საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე. -2012. №31
- 3. Магамедов. М .Д.** - „Экономика пищевой промышленности“ - „Дашков и К“ -2010

BASIC DIRECTIONS FOR BETTER USAGE OF RAW MATERIALS AND RAW RESOURCES IN FOOD FACTORIES

T. Lachkepiani – Academic doctor of economics
KH.Murvanidze – Doctoral student at G.T.U
G. Lokhishvili – Master’s Degree student in Caucasus International University

RESUME

Reserves of increase of efficiency of use of raw materials in branches of food manufactures as bases of increase of competitiveness of a domestic production are considered.

The key words: a raw-material base, reserves of economy of raw materials, production costs, competitiveness of production.